

ІНФОРМАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНЯ СТІЙКОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті досліджено проблеми формування інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості промислових підприємств. Розроблено теоретичні засади формування системи інформаційно-економічного забезпечення управління економічною стійкістю промислових підприємств. Обґрунтовано змістовність необхідної інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище рівня стійкості підприємства, формування джерел та періодичності її надходження. Запропоновано систему інформаційно-економічного забезпечення для послідовного виконання завдань забезпечення фінансової стійкості промислових підприємств.

Ключові слова: рівень стійкості, економічна стійкість, інформаційно-економічне забезпечення, промислове підприємство, інформація.

NYZHNYK I. V.
Khmelnitskyi National University

INFORMATION AND ECONOMIC SUPPORT OF STABILITY LEVEL OF INDUSTRIAL ENTERPRISES

The problem of formation of information and economic support of stability level of industrial enterprises was investigated in the article. The theoretical basis for the formation of system of information and economic support of economic stability of industrial enterprises was created. The content of the necessary information about external and internal environment of viability level, source forming and the periodicity of its receipt were grounded in the article. The system of information and economic support for sequential execution of tasks of the financial stability ensuring of enterprises was presented by the author.

Keywords: level of sustainability, economic sustainability, information and economic support, information, industrial enterprise.

Постановка проблеми. За сучасних умов розвитку вітчизняної економіки успішність реалізації поставлених цілей підприємством та забезпечення ним економічної стійкості в більшій мірі визначається ефективним використанням його інформаційних ресурсів. Інформаційні ресурси, будучи основою інформаційного забезпечення діяльності промислового підприємства, визначають його стратегічний успіх. Враховуючи безпосередній вплив чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, стають можливими формування передумов інформаційного забезпечення рівня стійкості промислового підприємства та орієнтація промислового виробника на збільшення обсягів інформаційних ресурсів, що використовуються підприємством. Таким чином, ефективне використання інформаційних ресурсів промислового підприємства потребує принципово нових підходів до інформаційно-економічного забезпечення всієї діяльності. Водночас підвищення рівня інформаційно-економічного забезпечення промислового підприємства призводить до забезпечення оперативності та адекватності процесу прийняття управлінських рішень, зростання показників ефективності економічної діяльності, посилення конкурентних переваг промислового підприємства, що в сукупності дає позитивний результат у стабілізації його фінансового стану та забезпеченні рівня стійкості. Через те вирішення питань, пов'язаних із обґрунтуванням шляхів забезпечення високого рівня стійкості промислових підприємств за допомогою інформаційно-економічного забезпечення, набувають особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблем інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості промислових підприємств присвятили свої праці такі вчені, як Ю. М. Арський, В. М. Андрієнко, В. В. Іванова, М. Г. Білопольський, О. О. Богданов, В. М. Гончаров, О. М. Кармінський, Р. Р. Ларіна, М. В. Макаренко, В. Ю. Припотень, В. М. Трегобчук, О. І. Чорний, А. А. Чухно, Е. Г. Ясін та інші. Проте питанням інформаційно-економічного забезпечення стійкого економічного розвитку промислових підприємств все ж приділено недостатньо уваги.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. На сьогодні проблематика інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості промислового підприємства залишається не до кінця дослідженою як у теоретичному, так і в практичному аспектах. У зв'язку з цим, виявляється необхідним формування наукових підходів та практичних рекомендацій щодо інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості промислового підприємства.

Формулювання цілей статті. Метою статті є наукове обґрунтування теоретичних основ інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості промислового підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. Економічна стійкість як одна із найважливіших характеристик господарської діяльності промислового підприємства визначається як зовнішніми, так і внутрішніми факторами [1]. В свою чергу, інформація є важливою складовою усіх економічних процесів, котра здійснює безпосередній вплив на ефективність функціонування систем макро- та мікроекономічного

рівня, тому забезпечення належного рівня стійкості промислового підприємства потребує якісного інформаційно-економічного забезпечення, що полягає у задоволенні потреб користувачів у необхідній інформації з метою розробки та реалізації управлінських рішень, яке здійснюється інформаційною системою підприємства [2]. Забезпечуючи інформацією усі управлінські процеси на підприємстві, дана система може успішно використовуватися для інформаційної підтримки управління механізмом забезпечення рівня стійкості, що потребує адаптації відповідних складових інформаційної системи, а саме інформаційних ресурсів (сукупність інформації про зовнішнє та внутрішнє середовище), інформаційних потоків, інформаційних технологій (сукупність методів збирання, переміщення, накопичення та обробки інформації), технічних засобів та програмного забезпечення [3, с. 70].

Інформаційно-економічне забезпечення рівня стійкості промислового підприємства має включати внутрішні підсистеми: технічної підготовки виробництва, управління виробництвом, планування, організації праці, бухгалтерського обліку, маркетингу, фінансування та інші внутрішні підсистеми для прийняття управлінських рішень. До зовнішніх підсистем доцільно включати виставково-ярмаркові матеріали конкурентів, матеріали інтернет-магазинів, рекламні проспекти, законодавчу базу, огляди комерційних дослідних установ тощо.

Крім того, інформація для аналізу і оцінки рівня стійкості має включати як нормативні, так і фактичні дані про одиничні, групові, інтегральні або параметричні показники оцінки. В результаті аналізу визначаються відхилення фактичних даних від нормативних характеристик для розробки заходів щодо підвищення конкурентоспроможності підприємства. Загальний підхід до формування інформаційної бази для оцінки рівня стійкості підприємства має базуватися на дослідженні ринку, збиранні даних про конкурентів і запитів споживачів.

Визначення цілей аналізу має співпадати з визначенням переліку параметрів, які підлягають оцінці. До останніх слід віднести параметри, які характеризують виробничу, інвестиційну, ресурсну, інноваційну, інтелектуальну, експортну, маркетингову, товарну спроможності підприємства.

Підвищення рівня стійкості підприємства за сучасних умов господарювання має відбуватися на основі інформації про впровадження активної інноваційної політики і підвищення інноваційного потенціалу; підвищення рівня інтелектуального потенціалу за рахунок наявності висококваліфікованих кадрів; запровадження ефективної системи стимулювання підвищення рівня продуктивності праці і загалом підвищення економічного потенціалу підприємства [4, с. 39].

Виходячи із загальної структури інформаційно-економічної системи оцінки та підвищення рівня стійкості підприємства слід включати інформацію щодо нормативних характеристик структурних елементів економічного потенціалу. Фактичний рівень економічного потенціалу порівнюється з нормативними показниками, визначаються відхилення, які подаються в підсистему розробки заходів щодо усунення негативних відхилень для підвищення рівня стійкості підприємства. В основі структури лежить внутрішнє середовище підприємства, яке підприємство нарощує для підвищення рівня стійкості, що може бути виявлена лише на основі співставлення з підприємством-конкурентом або еталоном. Для визначення того, чи є підприємство фінансово стійким, слід дослідити ринок збуту, проаналізувати аудиторію споживачів, здійснити галузеві дослідження і аналіз зовнішніх умов збуту, виявити сильні і слабкі сторони діяльності підприємства, провести економічну діагностику, проаналізувати рентабельність, вартість активів, фінансових індикаторів, фінансових резервів, здійснити аналіз витрат, стратегію маркетингу, виробничо-збутової діяльності. Лише за таких умов, зібравши всі необхідні дані, провівши певний їх аналіз, можливим є надання однозначної оцінки щодо рівня стійкості підприємства [5, с. 86].

Крім того, забезпечення належного рівня стійкості промислового підприємства має вибудовуватися в рамках діяльності відділу маркетингу з обов'язковою адаптацією інформації, яка буде поступати з інших підрозділів. Система забезпечення має бути нескладною за своєю природою, спрямованою на зниження фінансових і часових втрат. Попередньо сформована система і шляхи підвищення рівня стійкості підприємства мають розроблятися відділом маркетингу і декілька варіантів розвитку подій мають доповідатися керівництву підприємства для прийняття остаточного управлінського рішення. Поряд з відповідністю за достовірність інформації щодо показників рівня стійкості підприємства відділ маркетингу має бути наділений і певними повноваженнями [6].

Інформація має типізуватися відповідно до проектних управлінських рішень щодо шляхів підвищення рівня стійкості підприємства. Разом з планово-фінансовим відділом мають розроблятися стратегії функціонування промислового підприємства, з певним правовим забезпеченням та формуванням інформації щодо перспективних показників фінансово-економічного стану підприємства. Документально функції маркетингу як управлінської структури мають прийматися на внутрішньофірмовому рівні та в посадових інструкціях працівників відділу маркетингу та моніторингу процесів підвищення рівня стійкості. Для формування і проведення оцінки рівня стійкості підприємства слід провести наступні етапи підготовки інформації: формування пропозицій щодо інформації, яка має надходити до відділу маркетингу, пошук найбільш важливої для виробітку альтернативних рішень, правові взаємовідносини, соціально-трудові взаємовідносини у межах делегованих функцій підрозділу маркетингу і моніторингу; обґрунтування базових управлінських процесів та виділення типових управлінських подій з тим, щоб кожен підрозділ, що надав інформацію, яка б мала певний і повний цикл від початку до закінчення події [7].

В свою чергу, як показує досвід функціонування промислових підприємств, підвищення рівня стійкості підприємства в основному зводиться до реакції на негативні зміни у внутрішньому і зовнішньому середовищі. У зв'язку із цим, доцільно впровадити у практику управління систему економічного прогнозування діяльності підприємства. З метою розв'язання комплексу завдань і функцій економічного прогнозування варто застосовувати економіко-математичні моделі, що можуть слугувати складовою частиною системи інформаційно-економічного забезпечення, а також основою проведення моніторингу зовнішнього оточення. З урахуванням теоретичних положень щодо інформаційно-економічного забезпечення рівня економічної стійкості пропонується створення тимчасових організаційних структур, які підпорядковані власникам підприємства. Особливості та можливості формування даного підрозділу визначаються масштабом, характером та функціями механізму забезпечення довгострокової економічної стійкості підприємств. Тимчасова організаційна структура складається із координаційної та робочих груп, які здійснюють управління продуктивністю, використання календарного і робочого часу, ритмічність виробництва, інноваційний процес.

Таким чином, управління процесами підвищення рівня стійкості на основі інформаційно-економічного забезпечення означає можливість впливу на показники оцінки її рівня і є ефективним інструментом підвищення прибутковості підприємства, а також покращання загальної його прибутковості, удосконалення інших показників рівня стану підприємства. Ця система управління є універсальною, а механізм її здійснення – багатоаспектним, оскільки в якості оцінки виступають складові економічного потенціалу.

Головним принципом системи інформаційно-економічного забезпечення є її інтегрованість, яка дає можливість обміну даними між структурними підрозділами і подібними інформаційними системами. Характер подачі інформації про рівень стійкості підприємства є багаторівневим і багатостороннім, оскільки як одиничні, так і групові показники всебічно характеризують ту чи іншу сферу діяльності підприємства. Через те формування будь-якої стратегії розвитку промислового підприємства має відбуватися на основі певних принципів, які сформовані у стратегічному менеджменті.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, інформаційно-економічне забезпечення рівня стійкості промислового підприємства включає внутрішні та зовнішні підсистеми. При цьому загальна структура інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості підприємства є підсистемою виробничої, ресурсної, трудової, інвестиційної, інноваційної, маркетингової, експортної та товарної складових системи. Система інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості підприємства включає послідовність і взаємодію визначального, структурного, нормативного та функціонального блоків.

В свою чергу, формування механізму інформаційно-економічного забезпечення рівня стійкості підприємства, на що спрямовані подальші дослідження автора, має включати аналіз стану підприємства за ресурсною ознакою, аналіз стану підприємства за функціональною ознакою, оцінку конкурентних переваг за окремими ознаками на основі індикаторних показників економічного потенціалу, формування багатопараметричної системи підвищення рівня стійкості підприємства, визначення відхилень фактичних від нормативних параметрів складових економічного потенціалу, розробку стратегій підприємства з урахуванням виявлених відхилень, розробку коротко- та довготермінових стратегічних планів підвищення рівня стійкості, їх виконання та аналіз і корегування.

Література

1. Шандова Н. В. Оцінка загальної стійкості розвитку промислового підприємства / Н. В. Шандова // Актуальні проблеми економіки. – 2006. – № 9. – С. 169–173.
2. Микулець В. Ю. Інформаційні системи: поняття, види та особливості / В. Ю. Микулець // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутрішніх справ. Серія юридична. – 2011. – № 1. – С. 69–72.
3. Іванова В. В. Інформаційне забезпечення економіки, засноване на знаннях : монографія / В. В. Іванова. – К. : Логос, 2011. – 277 с.
4. Войнаренко М. П. Економічний потенціал підприємства: обліково-статистичний та інформаційно-технологічний контексти : [монографія] / М. П. Войнаренко, О. Г. Осауленко. – К. : Держкомстат України, 2010. – 282 с.
5. Гончаров В. М. Формування стратегії управління розвитком промислового підприємства на основі показників ефективності : [монографія] / В. М. Гончаров, М. В. Макаренко, В. Ю. Припотень. – Луганськ : СНУ ім. В. Даля, 2007. – 136 с.
6. Кузьмін О. Є. Полікритеріальна діагностика системи управління підприємством / О. Є. Кузьмін, О. Г. Мельник // Вісник економічної науки України. – 2010. – № 1. – С. 57–60.
7. Кроленко М. С. Система показників економічної стійкості промислового підприємства [Електронний ресурс] / М. С. Кроленко // Економічний вісник Донбасу 2011. – № 3 (25). – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evd/2011_3/35.pdf.

Надійшла 04.11.2016; рецензент: д. е. н. Васильківський Д. М.